

Varför ska man skriva ett testamente?

Rädda Barnen besvarar frågor om när och hur du bör skriva testamente, samt hur du gör för att testamentera till Rädda Barnen.

Rädda Barnen

Undervisning i en tältkola i östra Afghanistan. Barnen har kunnat återvända från flyktingläger i Pakistan och deras familjer bygger nu upp en ny by i en dal utanför Jalalabad. FOTO: MATS LIGNELL

Innehållsförteckning

Förord _____	4
Varför bör jag skriva testamente? _____	6
Vem kan jag testamentera till? _____	7
Vad händer om jag inte skrivit något testamente? _____	8
Hur skriver jag ett testamente? _____	10
– Var kan jag få hjälp?	
– Går det att ändra i ett testamente?	
– Var förvarar jag mitt testamente?	
Exempel på hur ett testamente kan formuleras _____	14
Vad händer när testamentet träder i kraft? _____	16
– Dödsbo	
– Dödsbodelägare	
– Bouppteckning	
– När träder testamentet i kraft?	
– Klandertalan	
– Arvsskifte	
Hur gör jag när jag vill testamentera till Rädda Barnen? _____	18
– Till vem ska jag testamentera?	
– Vad kan jag testamentera?	
– Skattefrihet	
– Hur använder Rädda Barnen pengarna?	
– Kan jag ge redan nu?	
Fakta om Rädda Barnen _____	20
Ordlista _____	22

*V*arje år får Rädda Barnen gåvor från personer som testamenterat sina tillgångar till oss. En del har testamenterat ett visst belopp. Andra har testamenterat något annat, till exempel en tavla, smycken, värdepapper eller en fastighet.

Ett exempel är Elsa Bock som avled våren 2007 vid en ålder av 103 år. Elsa ville att hennes tillgångar skulle användas till barnböcker och barns utbildning. Så har det också blivit och idag har skolbarn i Elfenbenskusten i västra Afrika fått skolpaket med skönlitterära böcker och leksaker.

För oss på Rädda Barnen är det ett enormt förtroende att få föra vidare någons sista vilja. Vi gör det med stor ödmjukhet och tacksambet i vetskapen om att det kommer att ge många barn en bättre morgondag.

Skola i Elfenbenskusten där Rädda Barnen sedan 2006 rustat upp 286 skolor varav 51 under 2010. Vi har även delat ut 89 000 skolpaket till elever och försett 1620 lärare med undervisningsmaterial. FOTO: PERNILLA NORSTRÖM

Haiti var redan före jordbävningen ett av världens fattigaste länder. ▶
En av Rädda Barnens första insatser på plats var att se till att skolundervisning kom igång igen på barnsäkra platser utomhus, och att skolmaterial distribuerades till barnen. FOTO: LAURENT DUVILLIER

Varför bör jag skriva ett testamente?

Om du själv vill bestämma vem eller vilka som ska få din kvarlåtenskap måste du skriva ett testamente. Annars bestämmer lagen hur dina tillgångar ska fördelas vid din bortgång.

Här följer några exempel på de möjligheter som finns med ett testamente:

- Du vill att ditt/dina fosterbarn ska arva dig.
- Du saknar legala arvingar och vill inte att Allmänna arvsfonden ska få kvarlåtenskapen.
- Du har speciella önskemål om fördelning av minnessaker, möbler, prydnadsföremål, värdepapper etc. Sådant måste du skriva i ett testamente. Lappar på tavlor eller liknande säkerställer inte din sista vilja.
- Du är sammanboende och vill att din sambo ska arva. Enligt Sambolagen får den efterlevande i ett samboförhållande genom bodelning hälften av bostad och bohag vilket har förvärvats för gemensam användning, men inte annan egendom som t ex aktier, pengar, båtar och sommarstuga. Den övriga egendomen tillfaller bröstarvingar eller andra arvsberättigade efter den avlidne. Vill du att din sambo ska få hela ovannämnda bostad och bohag eller del i annan egendom krävs det ett testamente.
- Du vill att någon som inte är arvsberättigad enligt lag ska få ett belopp eller en andel av dina tillgångar. Det kan vara en nära vän, en avlägsen släkting i en senare arvsklass (läs mer på sid 9) eller någon förening eller organisation vars verksamhet du vill stötta t ex Rädda Barnen.
- Du vill bestämma vem som ska vara boutredningsman/testamentsexekutor. (Läs mer om detta på sidan 22–23.)
- Du och din make/maka/registrerad partner/sambo saknar bröstarvingar och vill att kvarlåtenskapen efter bådas död ska tillfalla exempelvis Rädda Barnen.

Vem kan jag testamentera till?

Du har full frihet att testamentera dina tillgångar till vem du vill. Enda inskränkningen är att dina bröstarvingar enligt lag har rätt till hälften av kvarlåtenskapen (den så kallade laglotten). Resten av dina tillgångar kan du fördela hur du vill och till vem du vill.

Om du vill att hela eller delar av laglotten ska tillfalla någon annan än bröstarvinge, kan du skriva det i ditt testamente. Bröstarvingarna har då rätt att inom sex månader efter att de tagit del av testamentet, begära jämkning vid domstol för att få ut sin laglott – men de kan också välja att avstå för att respektera sin förälders sista vilja.

Flicka från Jalalabad där minst 7000 barn tvingas att arbeta för att hjälpa till med familjens försörjning. Rädda Barnen har, i samarbete med andra kunnat erbjuda en möjlighet till flexibel skolgång så att barnen ska kunna komma i kapp och fortsätta vanlig skola när de blir äldre. FOTO: MATS LIGNELL

Vad händer om jag inte skrivit något testamente?

Har du inte skrivit något testamente, bestämmer lagen vem som ska ärva dig. Har du inga närmare släktingar än kusiner, tillfaller dina tillgångar Allmänna arvsfonden. Den legala arvsordningen ser i korthet ut på följande sätt:

Efterlevande make/maka

Om du är gift utan barn ärver din make/maka. Vid den efterlevande makens död sker sedan en uppdelning mellan respektive makes arvingar.

Om du är gift och har barn ärver i första hand din make/maka dina tillgångar. Gemensamma barn får ut sitt arv efter det att båda föräldrarna har avlidit. Om du däremot har barn som inte är gemensamma, så kallade särkullbarn har dessa rätt att få ut sitt arv omedelbart efter din död. Styvbarn och fosterbarn är inte arvsberättigade enligt lag.

Är du sammanboende bör ni ha ett inbördes testamente för att din sambo ska kunna ärva dig och tvärtom. Detta är särskilt viktigt när man har gemensamma barn och äger en villa eller en bostadsrätt, för att den efterlevande ska kunna bo kvar. (Läs mer om detta på sidan 6.)

Första arvsklassen

Om du är ensamstående ärver dina bröstarvingar allt. Bröstarvingar är biologiska barn och adoptivbarn inom och utom äktenskapet. Motsvarande gäller för barnbarn, barnbarnsbarn och så vidare.

Andra arvsklassen

Om du är ensamstående och saknar bröstarvingar ärver dina föräldrar hälften var. Om endera eller båda dina föräldrar är borta, ärver i deras ställe dina syskon eller deras bröstarvingar.

Tredje arvsklassen

Om du är ensamstående samt saknar bröstarvingar, föräldrar, syskon och syskons bröstarvingar så ärver dina far- och morföräldrar och deras barn. Efter farbröder, fastrar, morbröder och mostrar upphör den legala arvsrätten. Kusiner och mer avlägsna släktingar ärver alltså inte enligt lag.

Hur skriver jag ett testamente?

Alla som är myndiga har rätt att skriva ett testamente. Formkraven är mycket strikta och du måste hålla dig till vissa regler för att testamentet ska bli giltigt.

- Testamentet måste vara skriftligt och egenhändigt undertecknat.
- Testamentet ska bevittnas av två personer. De får inte vara nära släkt med testatorn (den som skriver testamentet) och inte heller ärva något enligt testamentet.
- Vittnena behöver inte känna till vad som står i testamentet, men de måste ha klart för sig att det är ett testamente som de bevittnar.
- Vittnena ska vara närvarande samtidigt och när testator undertecknar testamentet eller bekräftar sin namnteckning.
- För övrigt bör du datera ditt testamente samt uttrycka dig så klart och tydligt som möjligt för att det inte ska uppstå några tveksamheter vad gäller din sista vilja.

Var kan jag få hjälp?

En jurist med inriktning på arvsrätt är väl insatt i de senaste reglerna när det gäller arv och testamente. Det kan därför vara värt att betala för en stunds rådgivning. Hör efter om din bank har jurister som kan hjälpa till, eller vänd dig till en advokat eller en större begravningsbyrå. Är du väl förberedd får du ut mer av ditt besök. För att underlätta har vi bifogat ett underlag till värdeförteckning. Fyll i och ta med det. Har du ett gammalt testamente så ta med det också.

Går det att göra ändringar och tillägg i ett redan skrivet testamente?

Visst går det att ändra ett testamente. Hur många gånger du vill. Men tänk på formkraven! Det går inte att bara göra ändringar direkt i testamentet, eftersom det kan leda till att hela testamentet blir ogiltigt.

Vill du ändra eller lägga till något så kan du göra det i ett tilläggstestamente. Ett annat sätt är att skriva ett helt nytt testamente med ändringar eller tillägg. Skriver du ett helt nytt testamente bör du riva sönder det tidigare testamentet så att det inte uppstår några missförstånd.

8 miljoner barn bor på barnhem idag, trots att över 80% av dem har minst en förälder i livet. Barnhemsbarn är en av många utsatta grupper som Rädda Barnen kommer att fokusera på under de kommande 5 åren. Bilden visar Jasmine, ett av Indonesiens 500 000 barn på institution. FOTO: ELIN BERGE

Även om du inte tänker göra några ändringar kan det vara klokt att se över ett gammalt testamente så att det fortfarande är korrekt med avseende på arvsfördelning med mera. Observera att nya lagregler kan gälla även för äldre testamenten. Vill du vara på den säkra sidan bör du anlita en jurist.

Var förvarar jag mitt testamente?

När testamentet är skrivet bör du förvara det på en säker plats till exempel i ett bankfack, men med en kopia hemma som är lättåtkomlig. Anteckna gärna på kopian var originalet finns och tala om för dina närstående att det finns ett testamente.

Ju större resurser Rädda Barnen har, desto mer kan vi göra. För barn i krig, barn på flykt. För gatubarn, barn som tvingas till skadligt arbete och barn med funktionshinder. Din sista vilja kan ge många barn en bättre morgondag.

Hiv och aids är problem som kräver långsiktiga lösningar. Rädda Barnen fokuserar på de unga och arbetar för att minska fattigdom och analfabetism. Att förse barn med kunskap nu, räddar livet på kommande generationer. Bilden visar Precious Tiale som bor med sina två söner på ett hem för fattiga kvinnor med hiv, utanför Johannesburg. FOTO: PAUL HANSEN

Så här kan ett testamente kan formuleras.

EXEMPEL 1

”Härmed får jag såsom min yttersta vilja förordna att all min kvarlåtenskap skall med full äganderätt tillfalla...”

Ort och datum

Namnsteckning

Vittnesintyg:

”Att N.N. som vi personligen känner denna dag vid sunt och fullt förstånd samt av fri vilja i bådars vår samtida närvaro förklarar ovanstående förordnande utgör hennes/hans yttersta vilja och därunder tecknat sitt namn intygar vi särskilt anmodade testamentsvittnen.”

Ort och datum

Namnsteckning Namnsteckning

(2 vittnen)

EXEMPEL 2

”Härmed får jag såsom min yttersta vilja förordna att följande lösöre... med full äganderätt skall tillfalla... Vidare skall följande värdepapper... med full äganderätt tillfalla... I övrigt skall all min kvarlåtenskap med full äganderätt tillfalla...”

Ort och datum

Namnsteckning

(Här följer vittnesintyg enligt exempel 1)

EXEMPEL 3

”Härmed får jag såsom min yttersta vilja förordna att... kronor skall tillfalla... I övrigt skall all min kvarlåtenskap med full äganderätt tillfalla...”

Ort och datum

Namnsteckning

(Här följer vittnesintyg enligt exempel 1)

EXEMPEL 4

”Undertecknade äkta makar förordnar härmed såsom vår yttersta vilja och testamente följande beträffande vår kvarlåtenskap. Den av oss som överlever den andre skall med fri förfoganderätt erhålla den först avlidnes kvarlåtenskap. Efter bådars vår död skall vår kvarlåtenskap med full äganderätt tillfalla Rädda Barnen.”

Ort och datum

Namnsteckning

(Här följer vittnesintyg enligt exempel 1)

Vad händer när testamentet träder i kraft?

Dödsbo

När en person avlidit uppstår ett dödsbo i vilket den avlidnes alla tillgångar och skulder ingår.

Dödsbodelägare

Efterlevande make/maka, sambo, arvingar samt eventuella universella testamentstagare är dödsbodelägare och ska gemensamt förvalta dödsboet, till exempel betala hyran för den avlidnes bostad så länge den inte sagts upp. Gemensamma barn är inte dödsbodelägare i den först avlidne förälderns dödsbo.

Bouppteckning

Bouppteckning måste göras inom tre månader efter dödsfallet. Om bodelning ska göras enligt Sambolagen måste man begära det senast vid bouppteckningen, varvid den avlidnes och den efterlevandes tillgångar och skulder antecknas var för sig.

När träder testamentet i kraft?

Finns ett testamente måste det vinna laga kraft innan ett arv kan tas i anspråk. Ett testamente vinner laga kraft antingen genom att samtliga dödsbodelägare godkänner det, vilket normalt sker direkt, eller genom att klandertalan vid domstol inte väcks inom sex månader från det att man tagit del av testamentet.

Klandertalan

En klandertalan gäller enbart frågan om testamentets giltighet, det vill säga om det är skrivet på ett korrekt sätt och tillkommet utan andra ifrågasättanden av testamentet. Om ingen klandertalan väcks, vinner testamentet laga kraft sex månader efter det att arvingarna som inte tidigare godkänt det fått del av testamentet. Det kan också förekomma andra ifrågasättanden av testamentet, till exempel om någon vill tolka det på ett annat sätt. Därför är det mycket viktigt att testamentet skrivs klart och tydligt samt att det tillkommer under korrekta former och förhållanden.

Cirka 5,7 miljoner sydafrikaner har hittills drabbats av hiv. 350 000 har dött i aids och 1,4 miljoner barn har blivit föräldralösa. Nkosis Haven utanför Johannesburg erbjuder en fristad för unga kvinnor som blivit smittade, många av dem efter att ha blivit våldtagna. FOTO: PAUL HANSEN

Arvsskifte

Först när bodelning har skett och testamentet har vunnit laga kraft kan arvsskifte ske, dvs dödsboets återstående tillgångar delas upp på arvingar och eventuella testamentstagare. När slutgiltigt arvsskifte skett upplöses dödsboet.

Hur gör jag om jag vill testamentera till Rädda Barnen?

Till vem kan jag testamentera?

Du kan ange Rädda Barnens Riksförbund som testamentstagare i ditt testamente. Du kan också välja att testamentera egendom till en namngiven lokalförening inom Rädda Barnen eller till ett namngivet distriktsförbund. Har du frågor är du alltid välkommen att ringa oss. Fråga efter avdelningen för Arv och Testamente.

Vad kan jag testamentera?

Du kan antingen bestämma att ett visst angivet belopp ska tillfalla Rädda Barnen eller också välja att testamentera något föremål som vi kan omsätta till pengar och använda i vårt arbete, till exempel en tavla, smycken, värdepapper eller en fastighet. Det går också mycket bra att testamentera hela behållningen eller en viss bestämd del av den till Rädda Barnen, eventuellt sedan andra arvtagare erhållit angivna belopp eller föremål.

Skattefrihet!

Med anledning av den verksamhet vi bedriver är Rädda Barnen befriat från den eventuella latent reavinstskatt som kan belasta kvarlåtenskap. För exempelvis fastigheter, bostadsrätter och äldre värdepapper kan denna skattefrihet vara värd mycket.

Hur använder Rädda Barnen pengarna?

Ditt bidrag används där det gör mest nytta för barn i utsatta situationer. Både här hemma och ute i världen. Tyngdpunkten i vår verksamhet är vårt internationella arbete. Samtidigt växer programmet för barn i utsatta situationer i Sverige. Pengarna kommer att användas i Rädda Barnens arbete för att värna om barns rättigheter. Samråd gärna med oss på Rädda Barnen om du önskar "öronmärka" dina pengar till något speciellt ändamål.

Kan jag ge redan nu?

Om du redan nu vill ge en gåva till Rädda Barnen kan du upprätta ett gåvobrev. Gåvan kan vara förenad med vissa villkor, exempelvis nyttjanderätt på livstid. Kontakta oss gärna för mer information om hur man upprättar ett gåvobrev.

Bilden visar lekande barn i Elfenbenskusten, ett land där 700 000 skolplatser försvann när inbördeskriget bröt ut 2002. Sedan 2006 har Rädda Barnen lett utbildningsarbetet i landet och över en halv miljon barn har nåtts av våra insatser. FOTO: PERNILLA NORSTRÖM

Hur hjälper vi barnen bäst?

Grunden för Rädda Barnens arbete är FNs konvention om barns rättigheter från 1989 som idag är en internationell lag. Den kan sammanfattas som rätten till liv och utveckling, rätten till trygghet och skydd samt rätten till medinflytande och respekt. Barnets rättigheter är våra skyldigheter.

Rädda Barnens verksamhet tar sikte på de mest utsatta barnen; barn i några av jordens fattigaste länder, barn i särskilt svåra omständigheter som gatubarn, barn på flykt, barn i krig och barn med funktionshinder.

Vi arbetar långsiktigt. Hemma och utomlands.

Hur hjälper vi barnen bäst? Vi måste tänka långsiktigt om vi vill åstadkomma bestående förbättringar för barn och barns rättigheter. Vi måste påverka och ta ställning.

Därför samarbetar vi med små, effektiva organisationer ute i världen. Där finns människor som kan sitt land och vet var behoven är som störst.

◀ Barn i ett läger i Haiti. Rädda Barnens insatser för att vara med och bygga upp landets raserade skolsystem kommer att fortgå under minst 5 år framöver.

60 000 barn i svenska skolor känner sig mobbade minst en gång i veckan. Som påverkansorganisation kan Rädda Barnen ställa krav på att kommuner, Skolverket och regeringen verkligen tar sitt ansvar för att se till att inget barn utsätts för kränkande behandling. FOTO: CLAES NORDFJELL ▶

Människor som kan fortsätta arbeta även då vi inte finns på plats längre. Vi stödjer med pengar, idéer och erfarenheter – för att människorna själva ska utföra förbättringarna. Vårt arbete syftar till att sprida kunskap för förändring. Både här hemma och ute i världen påtalar vi övergrepp mot barn. Vi vill få fler människor att ta ställning för barnets självklara rättigheter.

När det gäller vår verksamhet i Sverige vill vi skapa modeller för stöd till särskilt utsatta barn. Barn med krigs- och flyktbakgrund, barn som utnyttjas sexuellt eller misshandlas på andra sätt och barn med funktionshinder. Meningen är inte att ta över myndigheternas roll, utan att hitta nya behandlingsformer för dessa barn. Att få praktisk kunskap som vi sedan kan sprida vidare.

Ordlista

ARVINGE – är den som ärver enligt lag.

ARVSSKIFTE – kallas fördelningen av den avlidnes egendom mellan arvingar och eventuella testamentstagare.

ARVSKLASSER – är tre stycken och bildar tillsammans den legala arvsordningen.

ARVLOTT – kallas den del av kvarlåtenskapen som en arvinge får.

BODELNING – sker vid dödsfall enligt i princip samma regler som vid bodelning vid skilsmässa.

BOUPPTECKNING – är en förteckning över ett dödsbos samtliga tillgångar och skulder. Bouppteckningen måste göras inom tre månader från dödsfallet.

BOUTREDNINGSMAN – kan förordnas av tingsrätten om någon av dödsbodelägarna begär det. Denne person svarar då för boets förvaltning. I större dödsbon utses ofta en advokat eller en banks notarieavdelning.

BRÖSTARVINGE – är biologiska barn och adoptivbarn.

DÖDSBO – omfattar en avlidens samtliga tillgångar och skulder. Dödsbodelägarna sköter förvaltningen av dödsboet och måste vara eniga om varje åtgärd. Ett dödsbo är en egen juridisk person, vilket innebär att tillgångar ska hållas skilda från delägarna och att den avlidnes skulder enbart kan göras gällande mot dödsboet. Den gemensamma förvaltningen kan i vissa fall tas över av en boutredningsman.

DÖDSBODELÄGARE – är en efterlevande make/maka eller sambo samt arvingar och eventuella universella testamentstagare.

FRI FÖRFOGANDERÄTT – samma rätt som vid full äganderätt med inskränkningen att testamentstagaren inte får testamentera bort den egendom som innehas med fri förfoganderätt.

FULL ÄGANDERÄTT – testamentstagaren kan bestämma över egendomen både under sin livsid och genom testamente.

KLANDERTALAN – ska väckas vid domstol inom sex månader från det att en arvinge har delgivits testamentet. Klandertalan kan enbart gälla frågan om ett testamente är ogiltigt med hänsyn till förhållandena vid dess tillkomst.

LAGLOTT – är den del av en bröstarvinges arvslott (hälften) som i princip inte får inskränkas av den avlidne genom testamente.

LEGAT – är den juridiska termen för en bestämd sak i testamentet, exempelvis ett konstverk eller en specificerad summa pengar.

LEGATARIE – kallas den som får ett legat.

NYTTJANDERÄTT – testamentstagarens rätt att använda egendom.

SKIFTESMAN – utses av domstol med uppgift att skifta dödsbo vars delägare inte själva kan enas om arvsskiftet.

SÄRKULLBARN – kallas barn som inte är makarnas gemensamma. Särkullbarn har rätt att få ut sitt arv omedelbart vid sin förälders död. Gemensamma barn måste vänta tills båda föräldrarna är döda.

TESTAMENTSEXEKUTOR – kan utses i ett testamente och är den som ska sköta boutredningen.

TESTAMENTSTAGARE – kallas den som får egendom genom testamente.

TESTATOR – kallas den som testamenterar.

UNIVERSELL TESTAMENTSTAGARE – är den som får hela eller del av kvarlåtenskapen eller återstoden av kvarlåtenskapen sedan andra testamentstagare fått sitt.

Några viktiga kom-ihåg

- Testamentet ska vara skriftligt och egenhändigt undertecknat.
- Testamentets undertecknande ska bevittnas av två personer
- Vittnena ska känna till att det är ett testamente de bevittnar. Däremot behöver de inte veta vad som står i testamentet.
- Vittnena får inte vara släkt med den som skriver testamentet och inte ärva något enligt testamentet.
- Tänk på att aldrig göra ändringar direkt i ett redan skrivet testamente. Det bästa är att skriva ett helt nytt och riva sönder det gamla!
- Med tanke på de strikta formkraven är det bäst att anlita en advokat, jurist eller annan sakkunnig person.

Vill du prata med oss på Rädde Barnen om testamentsfrågor?
Ring och be att få tala med någon på ”Arv och Testamenten”.

Rädde Barnen
107 88 Stockholm
Besöksadress: Landsvägen 39, Sundbyberg
Telefon 08-698 90 00, Fax 08-698 90 10
info@rb.se, www.rb.se

Plus/bankgiro 90 2003-3

*Rädde Barnen kämpar för barns rättigheter.
Vi väcker opinion och stöder barn i utsatta
situationer i Sverige och i världen.*